СУСПІЛЬНО-НЕОБХІДНА ІНФОРМАЦІЯ

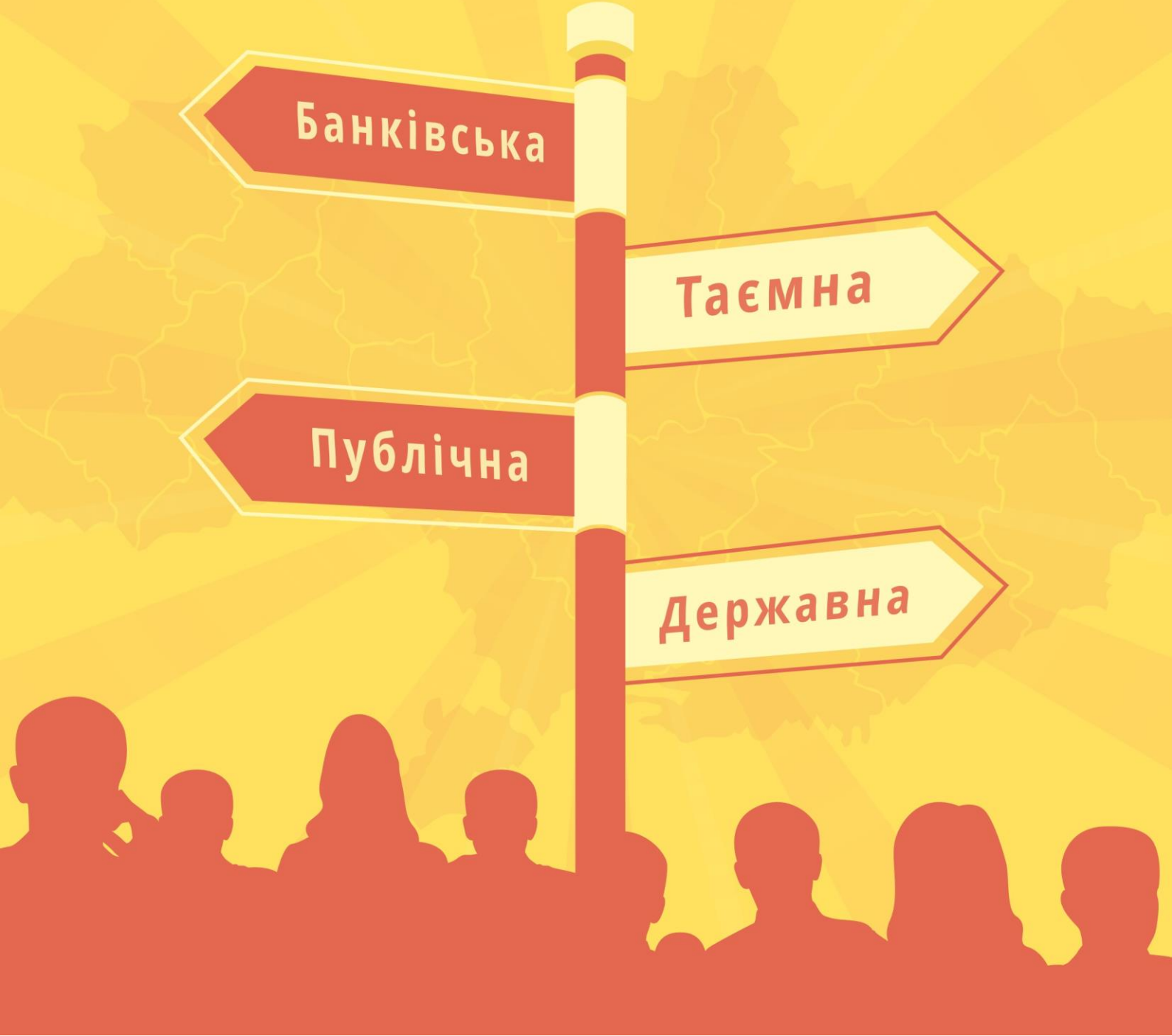

Зміст

Вступ 2
Інформація, як засіб взаємодії держави та суспільства 3
Ознаки та властивості суспільно необхідної інформації 9
Шляхи отримання суспільно необхідної інформації 13
Корисні посилання 18

Вступ

Розвиток сучасної держави на пряму залежить від якості та кількості інформації, яка використовується при взаємодії держави і громадськості. В інформаційному суспільстві політика та інформація – це взаємозалежні явища, що впливають одне на одне в процесі управлінської діяльності.

Завданням цієї брошури є сприяння активістам громадськості в набутті знань про види інформації, яка використовується при взаємодії з органами публічного управління, шляхи її отримання. Визначити основні ознаки суспільно необхідної інформації та подолання ускладнень у її отриманні та поширенні.

Брошура «Суспільно-необхідна інформація» (2015 м. Нікополь)/ Упоряд.: «Центр правової допомоги» ГО «Відкриті двері», розробник Мойсак В.О., дизайн та оформлення Лось Д.О. 2015.-20 с.

Відповідальність за поданий текстовий матеріал несуть упорядники особисто.

Видання розповсюджується безкоштовно.

Інформація, як засіб взаємодії держави та суспільства

Розглядаючи питання інформації необхідно в першу чергу звернути увагу на те, що основним регулятором відносин у цій сфері залишається держава в особі відповідних органів влади. При цьому держава функціонує і розвивається при налагоджених зв'язках щодо отримання, аналізу, видачі, ефективному використанні інформації. В сучасних умовах постала гостра проблема щодо відповідного використання інформації, яка виступає не тільки сукупністю відомостей, але і потужним ресурсом, що використовується для впливу на певні соціальні групи. Через це, об'єкти, які зафіксовані в Законі України «Про національну безпеку» від 19.06.2003р. перетворилися в реальні державні цінності, які необхідно зберігати, піклуватися про них, створювати умови для їх природного, послідовного розвитку.

На сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами для національної безпеки в Україні, стабільності в суспільстві стала інформаційна сфера, що пов'язана з проявами обмеження свободи слова, доступу до публічної інформації, поширення засобами масової інформації культу насильства, намагання маніпулювати суспільною свідомістю, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації, розголошення інформації, яка становить державну таємницю, або іншої інформації з обмеженим доступом, спрямованої на задоволення потреб і забезпечення захисту національних інтересів суспільства і держави (ст. 7 Закону України «Про національну безпеку»).

Таким чином, держава створює і забезпечує нову інформаційну політику України, яка б мала пріоритетом побудувати інформаційне суспільство орієнтоване на інтереси людини. Суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати необхідну інформацію, мати до інформації вільний доступ, користуватися і обмінюватися нею, щоб створити умови для кожної людини реалізувати свій потенціал для особистого та суспільного благополуччя.

Право на інформацію встановлено ст. 34 Конституції України. Дійсно, положення, передбачене даною статтею Основного Закону, є першоосновою для таких тісно пов'язаних між собою прав, як свобода слова, свобода інформації та право на доступ до інформації. Проте зміст та обсяг права на доступ до інформації не обмежується лише ст. 34 Конституції України. Крім права кожного вільно збирати інформацію (ч. 2 ст. 34 Конституції України), Основний закон закріплює право кожного громадянина знайомитися

в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе (ч. 3 ст. 32 Конституції України), гарантує право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту (ч. 2 ст. 50 Конституції України), право знати свої права і обов'язки (ч. 1 ст. 57 Конституції України), встановлює, що закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом. Отже, основний зміст права на доступ до інформації вміщено в ч. 2 ст. 32, ч. 2 ст. 34, ч. 2 ст. 50, ст. 57 Основного Закону. Крім, того Конституція встановлює, що засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Судочинство в національних судах, виключаючи певні обмеження, здійснюється гласно та відкрито. Таким чином ми можемо зробити висновок, що в цілому держава створила належні умови для використання інформації. Однак, одразу виникає запитання, що необхідно розуміти в сучасних умовах під інформацією, для її добросовісного використання.

У Законі України «Про інформацію» від 02.10.1992 року у ч. 1 статті 1 зазначено, що **інформація** – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Аналіз Конституційних норм з урахуванням поняття інформації, дозволяє зробити висновок про те, що Основний Закон України лише розкриває можливість збирати інформацію і не розкриває обов’язку відповідних суб’єктів надавати інформацію, а для громадян – одержувати інформацію.

Інша ситуація щодо права на інформацію, розкривається у міжнародних актах.

Так, ст. 19 Загальної декларації прав людини 1948 р. закріплює, що кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів. Ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16.12.1966р. передбачають, що кожна людина має право на вільне вираження свого погляду; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір.

Зазначені норми розкривають не лише юридичну можливість збирати, а й правомочність одержувати інформацію. У спеціальних доповідях з питань щодо заохочення та захисту свободи думки, а також права на вільне їх вираження Комісії з прав людини ООН, досліджуючи питання свободи інформації та доступу до інформації визнано, що право шукати та одержувати інформацію покладає на державу позитивний обов’язок

забезпечити доступ до інформації, зокрема, право на ознайомлення з офіційними документами та їх копіювання.

Враховуючи дослідження існуючих правових актів ми знаходимо посилання лише на певні види інформації без вказівки на їх важливість.

За останні роки незалежності український народ отримав низку інших правових гарантій щодо отримання і поширення інформації, серед яких провідне місце посів Закон України «Про доступ до публічної інформації». Зазначений закон по своїй суті доповнив конституційну норму, яка лише закріплювала збирання інформації. Поняття доступу до інформації розкривається в Законі України «Про доступ до публічної інформації» таким чином – прозорість та відкритість діяльності суб'єктів владних повноважень; вільне отримання поширення та будь-якого іншого використання інформації, що була надана, оприлюднена відповідно до цього Закону, крім обмежень встановлених законом; рівноправність, незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак.

Таким чином ми бачимо, що законодавець розширюючи інформаційні права, закріплені в Конституції України, створив низку законів, які деталізували та конкретизували право на доступ до інформації.

Проте основна її мета – це донести певні відомості, дані до зацікавленої особи, яка зможе її використати на свій розсуд.

В сучасній дослідницькій літературі зустрічається декілька термінів, які мають принципову позицію. Це в першу чергу «суспільно значима інформація» та «суспільно необхідна інформація». Під «суспільно значимою», в контексті тлумачного словника Української мови, необхідно розуміти інформацію, яка відіграє важливу роль. «Суспільно необхідна» - це така інформація, без якої неможливо обійтися, вона є потрібною для забезпечення нормальних умов життя.

Сучасні законодавчі акти України не містять терміну «суспільно значима інформація», проте Закон України «Про інформацію» в редакції 2003 року у статті 30 містив вказівку на те, що суспільно значимою інформацією є інформація, якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на її захист. У подальшому цей термін було змінено на «суспільно необхідну інформацію», яка сьогодні розглядається як інформація, що є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення. І в одному, і в іншому випадку мова йде про те, що ця інформація носить суспільний інтерес. Предметом суспільного інтересу вважається

інформація, яка свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України; забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо.

Враховуючи такі терміни доцільно визначитися із видовою класифікацією інформації, що дозволить зробити висновок про можливість використання, отримання та поширення інформації.

З цього приводу є корисним посилання на види інформації, що закріплені в Законі України «Про доступ до публічної інформації».

Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 року у ст. 1 зазначає, такий вид інформації, як **Публічна інформація** - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Особливістю публічної інформації є те, що вона отримується або створюється суб’єктом владних повноважень та носить загально-суспільний інтерес або визначає порядок та умови роботи суб’єкта владних повноважень і не належить до інформації з обмеженим доступом.

Конфіденційна інформація - інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов.

Закон України «Про захист персональних даних» у ст. 6 визначає, що до конфіденційної інформації про особу можуть бути віднесені законом або відповідною особою певні персональні дані. Персональними даними є відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Не є конфіденційною інформацією персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов’язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень.

Таємна інформація - інформація, доступ до якої обмежується відповідно до Закону з дотриманням у сукупності таких вимог:

1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання

розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

Державна таємниця (далі також - секретна інформація) - вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Банківська таємниця – це інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку.

Банківською таємницею, зокрема, є:

1) відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України;

2) операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди;

3) фінансово-економічний стан клієнтів;

4) системи охорони банку та клієнтів;

5) інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи - клієнта, її керівників, напрями діяльності;

6) відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація;

7) інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню;

8) коди, що використовуються банками для захисту інформації. Інформація про банки чи клієнтів, що збирається під час проведення банківського нагляду, становить банківську таємницю.

До службової може належати така інформація:

1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних,

наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень які передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Підводячи підсумок всьому наведеному з точку зору використання інформації в державі, можна зробити висновок, що не вся інформація може вільно отримуватись, використовуватись, зберігатись або поширюватись. Значна частина інформації має ознаки обмеженого доступу до неї, що пов'язано з обмеженнями по збиранню, поширенню та одержанню. Однак, в усіх видах інформації мова йде, про те, що інформація підлягає вільному поширенню, якщо вона має суспільний інтерес, і цей інтерес, тобто знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення. Таким чином ми бачимо, що інформація у випадку, якщо вона стає суспільно необхідною, не зважаючи на певні обмеження у передбачених законом випадках може бути вільно поширена.

Ознаки та властивості суспільно необхідної інформації

В умовах інформаційного суспільства, збільшення об’єму інформації та її використання населенням, забезпечення якісного доступу до неї, стає актуальним питання, а також важливим ланцюгом розвитку держави - побудови вільного демократичного суспільства.

Для того, щоб гарантувати прозорість роботи уряду, місцевих органів влади, використання бюджету та спрямування фінансових ресурсів, повинен бути забезпеченим повноцінний доступ населення до офіційної інформації. За таких обставин, держава повинна виступати гарантом надання громадянам набору послуг, технологічного забезпечення щодо реалізації права на доступ до суспільної інформації для всіх громадян.

Як раніше було зазначено, в державі на нормативному рівні закріплено види інформації, у тому числі з обмеженим доступом, які можуть бути використані лише певним колом суб’єктів. Проте ситуація змінюється, коли мова йде про інформацію, яка може вважатися суспільно необхідною.

У загальному розумінні, суспільно необхідна інформація – це інформація, яка відповідає актуальним потребам населення. Вона має сприяти забезпеченню якісного та безпечного проживання людини, реалізації його соціальної активності.

Найбільш типовими прикладами такої інформації можуть бути дані про діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування, їх службових та посадових осіб, участь громадян в управлінській діяльності, соціальний захист громадян, стан навколишнього середовища, споживчу інформацію, організацію охорони здоров’я, житлово-комунальне обслуговування, освіту, питання працевлаштування, військової служби тощо. Вся наведена інформація за своєю суттю має суспільний інтерес. Враховуючи це, необхідно розкрити визначення «Публічна інформація», яке закріплене у ст. 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації», де зазначено, що **Публічна інформація** - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Аналізуючи два терміна можна дійти до висновку, що за певних обставин, вони мають спільні риси, а саме, що стосується походження інформації, його носія, та дані, які

у них містяться. Тобто і в першому, і в другому випадку, мова йде про інформацію, яка створена суб'єктом владних повноважень (орган державної влади, його посадова або службова особа, орган місцевого самоврядування його посадова або службова особа, інший орган, якому делеговано владні управлінські функції), зберігається у суб'єкта владних повноважень, містять дані про діяльність суб'єкта владних повноважень. Враховуючи вчення про види інформації, можна звернути увагу і на ту обставину, що конфіденційна інформація, може знаходитись у суб'єкта владних повноважень, але вона не буде публічною і до неї не буде відкритого доступу, не зважаючи на те, що вона зберігається у спеціального суб'єкта; службова інформація, хоча і створена і зберігається у суб'єкта владних повноважень, однак не відноситься до публічної, через її важливість і значення для належного виконання покладених завдань і функцій на суб'єкта владних повноважень; таємна інформація також створюється, зберігається суб'єктом владних повноважень, проте її поширення може завдати шкоду державі, окремим особам, їх правам, що також впливає на її обмежений характер у використанні та поширенні.

Отже, не вся інформація, яка має зовнішні ознаки публічної інформації може бути вільно використана.

У той же час дослідження інформації, яка має суспільний інтерес, та є суспільно необхідною дозволяє прийти до висновку, що не зважаючи на її обмежений характер у використанні, у передбачених законом випадках, вона може бути загально доступною. Іншими словами, зацікавленість у визнанні факту, що інформація є суспільно необхідною, впливає на її практичний аспект, оскільки це є вагомою гарантією звільнення від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом, дозволяє поширити таку інформацію без згоди її власника, впливає на розв'язання адміністративної справи щодо зобов'язання розпорядника інформації надати до неї відкритий доступ.

Так, ст. 29 Закону України «Про інформацію» визначає, що інформація з обмеженим доступом може бути поширена, якщо вона є суспільно необхідною, тобто є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення.

Для з'ясування сутності інформації, яка є суспільно необхідною важливо визначити її ознаки:

1) Має суспільний інтерес;
2) Громадськість має вигоду від того, що певна інформація стане доступною;
3) Використання інформації вплине на зміни в суспільстві;

Покликана спростувати дезінформацію;

4) Гарантує обізнаність із подіями та фактами, що безпосередньо впливають на стан і характер життя людини.

Перша ознака суспільно необхідної інформації – суспільний інтерес, розкривається в предметі суспільного інтересу, яким вважається інформація, яка свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України; забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо.

Друга ознака, проявляється у громадській вигоді від отриманої інформації, наприклад, викриття певної аморальної поведінки високопосадовця, що є несумісним із займаною посадою. Через таку інформацію, громадськість може згуртуватися і виступити з ініціативою про заміну посадовця на більш прийнятну кандидатуру. Іншим прикладом може бути розкриття корпоративної змови декількох домінуючих компаній для отримання надприбутку. Викриття цього «комерційного плану» зможе стабілізувати ситуацію на споживчому ринку.

Третя ознака, яка стосується впливу на зміни у суспільстві, пов’язана з тим, що отримана та поширена інформація, потягне за собою істотні зміни у суспільстві, в окремих соціальних групах тощо. Вказана інформація не переслідує інтерес щодо можливої зміни умов життя, використання прав для конкретної особи, а має за мету змінити ситуацію в цілому. Наприклад, доступ та поширення інформації, що стосується випадків звернення за захистом до суду осіб, які мають інвалідність та складнощі з реалізацією права на судовий захист. Так, розкриття цієї проблеми на прикладі життєвих ситуацій з розкриттям перепон у реалізації цього права, спрямовано не тільки на розв’язання конкретного випадку, але і на зміну ситуації у цій сфері в цілому;

Четверта ознака пов’язана із спростуванням інформації, яка має суспільне значення. Так, поширення неправдивої інформації про фінансове становище групи фінансових установ може дестабілізувати економічну ситуацію в країні, тому вимога про розкриття та поширення інформації про ліквідність цінних паперів, резервного фонду, стратегії розвитку тощо можуть бути у супереч комерційної, банківської таємниці розкритими і розповсюдженими з метою спростувати дезінформацію та стабілізувати ситуацію в суспільстві;

П’ята ознака пов’язана із розповсюдженням такої інформації, яка гарантує обізнаність із подіями та фактами, що безпосередньо впливають на стан і характер життя людини. Подібним видом інформації, може бути приховування відомостей про дійсну епідеміологічну ситуацію у певній місцевості.

Підсумовуючи можна зробити певні висновки, що не будь-яка інформація вільно може бути отримана та поширена. Визначення суспільно-необхідної інформації має відносний оціночний характер. Інформація з обмеженим доступом може стати відкритою, якщо буде суспільно необхідною і право громадськості знати цю інформацію буде переважати потенційну шкоду від її поширення.

Шляхи отримання суспільно необхідної інформації

Зацікавлені особи можуть отримати суспільно необхідну інформацію лише у відповідних осіб, які нею володіють. У тих випадках, коли інформація носить ознаки інформації з обмеженим доступом, необхідно в запиті на її отримання мотивувати розпорядника інформації про її надання, з посиланням на те, що інформація носить всі ознаки суспільно необхідної і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від її поширення.

Чинне законодавство, дозволяє зробити висновок про те, що у більшості випадках суспільно необхідна інформація знаходиться у суб'єктів владних повноважень.

Суб'єкти владних повноважень - органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання.

Крім цього стаття 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначає й інших суб'єктів, які не є суб'єктами владних повноважень, проте створюють чи володіють інформацією, яка носить загально-суспільний інтерес.

До таких розпорядників необхідно віднести:

1) юридичних осіб, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, - стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;

2) осіб, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, - стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;

3) суб'єктів господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, - стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них.

Враховуючи це, існують декілька основних способів отримати суспільно необхідну інформацію, якщо її власник відніс її до інформації з обмеженим доступом.

1) розпорядник інформації, коли він отримує запит й бачить, що запит зроблено на інформацію, що була віднесена до інформації з обмеженим доступом чи є конфіденційною

інформацією, але, яка є у розпорядника - має право надати цю інформацію, якщо вирішить, що ця інформація є суспільно необхідною;

2) суд в разі, розгляду справи про законність віднесення певної інформації до інформації з обмеженим доступом, справи про надання інформації, що є конфіденційною, справи щодо звільнення від відповідальності за розповсюдження інформації, що є інформацією з обмеженим доступом.

Перший варіант цілком розкритий в Законі України «Про доступ до публічної інформації» і складається з подання запиту на інформацію у вигляді прохання особи до розпорядника інформації надати інформацію, що знаходиться у його володінні.

Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.

Письмовий запит подається у довільній формі, тобто відсутня вимога, щодо чіткого та послідовного розміщення тексту у запиті, посилання на Закон України тощо. Однак, відповідно до ч. 5 ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 року, запит все ж таки має містити певні відомості, які необхідні розпоряднику для правильного та швидкого оброблення запиту. До таких відомостей належить: 1) ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є; 2) загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо; 3) підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

Після отримання запиту та його реєстрації, розпорядник має вирішити питання, чи відноситься інформація, яка запитується до публічної, чи має обмежений доступ. У тому випадку, якщо інформація носить обмежений доступ, розпорядник повинен вирішити чи носить запитувана інформація суспільно необхідний характер та чи право громадськості знати цю інформацію буде переважати потенційну шкоду від її поширення, оскільки інформація має обмежений доступ.

Розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту.

У разі, якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.

У разі, якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, розпорядник інформації може

продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження. Про продовження строку розпорядник інформації повідомляє запитувача в письмовій формі не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту.

Якщо запитувач обґрунтовував у запиті на інформацію, що вона є суспільно необхідною, проте, не зважаючи на це, розпорядник не відносить її до суспільно необхідної або переконаний, що від її поширення потенційна шкода буде переважати публічний інтерес, розпорядник може прийняти рішення про відмову в задоволенні запиту.

Розглянемо другий варіант, щоб отримати суспільно необхідну інформацію, якщо розпорядник не надає її або відмовляє у наданні.

Для того, щоб отримати за таких обставин суспільно необхідну інформацію, яка знаходиться у розпорядника, необхідно звернутися до суду в порядку передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України.

Важливо знати, що звернутися зацікавлена особа до суду може лише у шести місячний строк, який обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. При цьому, якщо особа скористалася передбаченим Законом досудовим порядком вирішення спору (подання скарги до керівника розпорядника або вищого органу), то для звернення до адміністративного суду встановлюється місячний строк з дня, коли особа дізналася про рішення за результатами розгляду її скарги.

Звернутися до суду необхідно шляхом подання адміністративного позову з дотриманням вимог передбачених статтею 106 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України).

Стаття 105 «Форма і зміст адміністративного позову» передбачає вимоги, які можуть міститися в адміністративному позові - скасування або визнання нечинним рішення відповідача - суб'єкта владних повноважень повністю чи окремих його положень; зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень прийняти рішення або вчинити певні дії; зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень утриматися від вчинення певних дій.

Стаття 106 «Вимоги до позовної заяви» передбачає певний перелік відомостей, які обов’язково має містити адміністративний позов. У разі недотримання вимог зазначених у цій статті, суд спочатку надасть час для усунення недоліків, а в випадку, коли позивач не усуне недоліки – поверне позовну заяву позивачу. Повернення позовної заяви не позбавляє права повторного звернення до адміністративного суду в порядку, встановленому законом.

У змісті позову обов'язково необхідно обґрунтувати, чому запитувана інформація є суспільно необхідною, чому громадський інтерес переважає потенційну шкоду від поширення цієї інформації та звернути увагу на те, що розпорядник безпідставно відмовив надати інформацію.

Особливість звернення полягає у виборі суду, який буде розглядати справу – місцевий загальний суд, як адміністративний, або окружний адміністративний суд. Вибір суду напряму буде залежати від статусу розпорядника інформації, що відповідає вимогам ст. 18 КАС України.

За загальними правилами строк розгляду адміністративної справи не може перевищувати один місяць з дня відкриття провадження у справі. Гарантуючи право на доступ до публічної інформації, держава забезпечила швидкий розгляд цих справ у випадку, коли оскаржується бездіяльність суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду звернення або запиту на інформацію.

Особливий порядок пов'язаний з тим, що держава передбачила скорочене провадження, тобто її розгляд повинен бути значно меншим ніж один місяць. Умовою розгляду адміністративного позову за правилами скороченого провадження є бездіяльність розпорядника інформації, тобто не надання у передбачений законом строк відповіді.

Правила скороченого провадження закріплено у статті 183-2 КАС України. Справа повинна бути розглянута у порядку скороченого провадження протягом таких строків:

1) не пізніше наступного дня з дня надходження до суду заяви відповідача про визнання позову;

2) не пізніше трьох днів з дня закінчення десятиденного строку наданого для подання заперечень відповідачем, якщо до суду не було подано заперечення відповідача та за умови, що справа розглядається судом за місцезнаходженням відповідача;

3) не пізніше трьох днів - у разі якщо протягом семи днів з дня закінчення десятиденного строку наданого для подання заперечень відповідачем, до суду не надійшло заперечення відповідача та за умови, що справа не розглядається судом за місцезнаходженням відповідача;

Суддя розглядає справу в порядку скороченого провадження одноособово, без проведення судового засідання та виклику осіб, які беруть участь у справі. За результатами розгляду справи у скороченому провадженні суддя, оцінивши повідомлені позивачем, відповідачем обставини, за наявності достатніх підстав приймає законне судове рішення.

Таким чином ми бачимо, що існує два способи в отриманні суспільно необхідної інформації - безпосередньо у розпорядника або через подання позову до суду, який може зобов'язати розпорядника надати інформацію запитувачу для подальшого використання.

Корисні посилання

- Конституція України від 28.06.1996р.
- Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р.
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966р.
- Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р
- Закон України «Про національну безпеку» від 19.06.2003р.
- Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010р.
- Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011р.

ГО «НЦДСПР «Відкриті двері»
www.tvoepravo.org
Дніпропетровська обл., 53200
Тел.: +38(05662) 4-29-72